

СЕКЦІЯ «ОБЛІК ТА ФІНАНСИ»

УДК 657

Болдуєв М.В.

д-р держ. упр., проф. НУ «Запорізька політехніка»

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ВЕКТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Одним із ключових векторів еволюції сучасних інформаційних систем бухгалтерського обліку є інтеграція технологій штучного інтелекту та машинного навчання. Ці інновації відкривають нові горизонти для автоматизації, аналітики, прогнозування та прийняття управлінських рішень у сфері обліку й фінансів. На відміну від традиційних алгоритмічних систем, які працюють за заданими правилами, штучний інтелект і машинне навчання здатні самостійно навчатися на основі історичних даних, виявляти закономірності, адаптуватися до змін та генерувати висновки з невизначених або неповних даних.

Одним із найбільш перспективних напрямів застосування штучного інтелекту в інформаційних системах бухгалтерського обліку є автоматичне розпізнавання первинної документації. Використовуючи оптичне розпізнавання символів у поєднанні з МН-моделями, системи здатні «читати» паперові або скановані документи (рахунки-фактури, акти, накладні) та автоматично створювати відповідні облікові записи. Це значно скорочує час на ручне введення даних, знижує ймовірність помилок і підвищує точність бухгалтерських операцій.

Іншим важливим застосуванням є виявлення аномалій та запобігання шахрайству. Моделі машинного навчання здатні аналізувати тисячі операцій у реальному часі та ідентифікувати нетипові дії, які можуть свідчити про внутрішні помилки, технічні збої або навмисні порушення. Наприклад, алгоритм може сигналізувати про незвично великі суми трансакцій, порушення послідовності документообігу або невідповідність даних у звітах.

Особливе значення штучний інтелект має в розвитку прогностичної аналітики у бухгалтерських системах. На основі історичних даних щодо надходжень, витрат, руху грошових коштів або сезонних коливань обсягів продажів, система може формувати сценарні моделі, здійснювати фінансове прогнозування, розраховувати очікувану рентабельність і допомагати в ухваленні стратегічних фінансових рішень. Такі функції є особливо важливими в умовах нестабільного ринкового середовища.

У перспективі технології штучного інтелекту можуть трансформувати інформаційні системи бухгалтерського обліку у самоадаптивні системи,

здатні автоматично оновлювати облікову політику у відповідь на зміни в законодавстві або внутрішніх бізнес-процесах підприємства. Однак широке впровадження технологій штучного інтелекту в інформаційні системи бухгалтерського обліку супроводжується низкою важливих викликів, які потребують системного аналізу та комплексного вирішення. Насамперед мова йде про етичні аспекти, пов'язані з розподілом відповідальності між людиною та алгоритмом. У разі, якщо ШІ-система приймає рішення на основі автоматичної обробки даних, виникає питання: хто нестиме відповідальність за помилку або хибне фінансове рішення – розробник алгоритму, бухгалтер, керівник підприємства чи постачальник програмного забезпечення? Відсутність чіткого нормативного регулювання цієї сфери створює ризики для юридичної та фінансової безпеки підприємств.

Крім того, правове регулювання використання штучного інтелекту в облікових процесах на сьогодні є недостатньо розвиненим. У більшості країн не існує спеціалізованих нормативно-правових актів, які б регулювали функціонування інтелектуальних інформаційних систем бухгалтерського обліку, захист прав користувачів або стандарти прозорості алгоритмів. Особливо актуальним є питання аудиторського контролю за рішеннями, прийнятими штучним інтелектом, що вимагає нових підходів до сертифікації таких систем і розробки спеціалізованих стандартів звітності.

Наступною складністю є потреба у підготовці фахівців, які здатні працювати з інформаційними системами бухгалтерського обліку, що включають компоненти штучного інтелекту. Йдеться не лише про ІТ-спеціалістів, а й про бухгалтерів, аудиторів та фінансових менеджерів, які повинні мати базові знання з алгоритмів, аналітики даних та цифрових технологій. Це вимагає змін у професійних освітніх програмах, запровадження міждисциплінарної підготовки та регулярного підвищення кваліфікації персоналу.